

קהילת בשבילי אודייטא - ווארקא

לזכר הגה"צ

רבי שמחה בונם ליברמן זצוק"ל
והרבנית הצדקנית הוה שאשא מוורקא

בראשות הרה"ג יצחק מאיר ליברמן שליט"א

קובץ הלכה ומנהג

גיליון סה

חמשה עשר בשבט

מהלכות קדימה בברכות

* * *

תפילה לאתרוג נאה

יו"ל ע"י
קהילת
בשבילי אודייתא - וואדקא
בראשות:
הרה"ג יצחק מאיר ליברמן שליט"א

רחוב אמרי ברוך 1 בני ברק
03-6749344
ישראל

שבט תשע"ה

עיצוב ועימוד:

יוצראור
ווצריא בלביאק
הו"ל | הפקות | דפוס
0527144033
yotseror1@gmail.com

המשה עשר בשבט

ראש השנה

א. באחד בשבט ראש השנה לאילן כדברי בית שמאי, בית הלל אומרים בחמשה עשר בו¹.

ובגמרא² מפרש: הואיל ויצאו רוב גשמי שנה. ברש"י שם מפרש: שכבר עבר רוב ימות הגשמים שהוא זמן רביעה ועלה השרף באילנות, ונמצאו הפירות חונטין מעתה.

בירושלמי³ כתב: ר' זעירה רבי אילא רבי לעזר בשם רבי הושעיה, חד אמר כבר יצאו גשמי שנה כולה וכבר רובה של תקופה מבחוץ (כמו טעם הבבלי) וחורנה אמר עד כאן הן חיינ ממי השנה שעברה, מיכן והילך הן חיינ ממי השנה הבאה.

מדי חנטה

ב. חנטה, היא העת שבה נופל הפרח ומתחיל פרי קטן לבקוע תחתיו⁴. המאירי⁵ כתב שני פירושים לחנטה:

א. חנטה היא הוצאת פרי קטן⁶.

ב. יש מפרשים חנטה שהיא קודם שיצא הפרי כלל, אלא הוצאת מה שהוא מעין פרחים⁷.

----- מקורות וצייונים -----

¹ משנה מס' ראש השנה ב.

² ראש השנה יד.

³ ר"ה פ"א ה"ל ב'ו:

⁴ רש"י במדבר י"ז כ"ג

⁵ ראש השנה משנה א'

⁶ וכ"מ בתוס' ר"ה י"ב: ד"ה התבואה

⁷ ראה עוד כפתור ופרח פרק נ"ג. חזו"א שביעית פ"ז אות י"א, י"ב.

שנה חדשה

ג. יום ט"ו בשבט מתחילה שנה חדשה לאילנות, לגבי דיני מעשר, ערלה, נטע רבעי, ושמיטה⁸ (לדעת כמה פוסקים).
יום זה אינה ר"ה לדון בו את פירות האילן, שהרי פירות האילן נידונן בעצרת⁹, שהיא זמן הבאת שתי הלחם מחיטה¹⁰.

מעשר

ד. התורה אמרה¹¹ עשר תעשר וכו' שנה שנה, חז"ל למדו¹² שאין מעשרין משנה אחת על חברתה. וזה נוגע למעשה בשני מישורים:
א. ט"ו בשבט הוא זמן קביעת תחילת שנה, לאיזה סוג מעשר להפריש. מפני שכשמונים משנת השמיטה, אז שנות: א' ב' ד' ה', הם מעשר שני. ושנות ג' ו', הם מעשר עני.
ב. גם לענין סדר המעשרות, שאין מעשרין משנה על חברתה. פירות שחנטו לפני ט"ו שבט מועשרים על שנה קודמת ופירות שחנטו לאחר ט"ו שבט, מועשרים על שנה הבאה.
אין תורמין מפירות אילן שחנטו פירותיו קודם לכן (לפני ט"ו בשבט), על פירות האילן שחנטו לאחר מכאן (אחרי ט"ו בשבט)¹³.

ערלה

ה. בתחילת גידולו, נחשב העץ ל"נטיעה" וראש השנה שלו הוא בא' תשרי. לאחר מכן נחשב ל"אילן" ור"ה שלו הוא בט"ו שבט¹⁴.

☞ ----- מקורות וצייונים ----- ☞

⁸ לדעת הרמב"ם ורוב פוסקים ר"ה לשמיטה הוא בתשרי, ודעת רבינו חננאל שר"ה בט"ו בשבט. ראה להלן סעי' ז'.

⁹ משנה ר"ה טז. בעצרת על פירות האילן.

¹⁰ ר"ה טז. מפני שעצרת זמן פירות האילן הוא, אמר הקב"ה הביאו לפני שתי הלחם בעצרת כדי שיתברכו לכם פירות האילן. וברש"י שם עץ שאכל אדם הראשון חטה היתה.

¹¹ דברים י"א

¹² תו"כ פ' בחקותי סו"פ י"ב

¹³ רש"י ר"ה י"ד.

¹⁴ ר"ה ט: ט"ז יו"ד סימן רצ"ד ס"ק ז'

ולכן אם (לדוגמא): נטע, מ"ד יום, לפני ראש השנה של שנת תש"ע (דקיי"ל שלשים יום בשנה חשוב שנה לענין נטיעה, אלא שאין נטיעה קולטת פחות מ"ד יום¹⁵). הרי, "מ"ד יום" משנת תשס"ט, שנת תש"ע, שנת תשע"א, נחשבות לג' שנים. ופירות שחנמו עד ט"ו שבט בשנת תשע"ב אסורים משום ערלה, מפני שמשתייכים לשנה הקודמת¹⁶.

נטע רבעי

ו. פירות אלו שגדלו (כג"ל סעיף ה'), מט"ו בשבט שנת תשע"ב, עד יום ט"ו שבט תשע"ג, יש להם דין נטע רבעי¹⁷.

שמיטה

ז. דעת רבינו חננאל¹⁸ שראש השנה לשביעית בפירות האילן, הוא ט"ו בשבט, בין להקל (פירות שחנמו בשנה שביעית לפני ט"ו בשבט, של שישיית הם). ובין להחמיר (פירות שחנמו בשמינית לפני ט"ו בשבט, של שביעית הם). וכן דעת השל"ה¹⁹.

אבל דעת הרמב"ם²⁰ שגם לפירות האילן, השנה שלהם מראש השנה²¹ (תשרי) עד ראש השנה. וכ"ד רוב הפוסקים, הירדב"ז, מהר"ם לובלין, כפות תמרים. פני יהושע. פאת השולחן. וראה שפת אמת²².

תענית

----- ❁ ----- מקורות וצייונים ----- ❁ -----

15 שו"ע סי' רצ"ד ש"ך ס"ק ט'

16 שו"ע יו"ד סימן רצ"ד סעיף ד'

17 שו"ע שם

18 ר"ה ט"ו:

19 שער האותיות אות ק'

20 הל' שמיטה ויובל, פ"ד הל' ט

21 משנה בר"ה ב. באחד בתשרי ראש השנה לשמיטין וליובלות, ובגמרא שם ח: ילפינן שנה שנה מתשרי דכתיב בתשרי (דברים י"א י"ב) מראשית השנה.

22 סוכה ל"ט:

ה. יום זה אסור בתענית²³. וכתב רבינו גרשום בתש"ו²⁴ שדין ט"ו בשבט כיומא דפגרא כיון שגשמו יחד עם הארבעה ראשי שנים, לכן הוקשו זה לזה.

גם כשחל יום פטירה של אב או אם, יא"צ, אין מתענים²⁵.
תענית חתן. וידוי

ט. חתן אינו מתענה ביום חופתו כשחל בט"ו בשבט, משזוכר בגמרא שהוא יו"ט אין להתענות²⁶.

אבל חתן אומר הוידוי במנחה²⁷.

תחנון

י. אין אומרים ביום זה תחנון²⁸, כיון שנקרא ראש השנה²⁹, וכמו כל הדי' ראש השנה שהן יו"ט³⁰.

ואין אומרים תחנון גם במנחה שלפניו³¹ (בס' לקט יושר ע' קנ"ג מביא מנהג לומר תחנון במנחה שלפניו. ובס' נוהג כצאן יוסף (קצ"ב) כתב, לומר תחנון בט"ו במנחה וגם במנחה שלפניו).

תפילה לדוד

יא. פסוקי "תפלה לדוד" אין אומרים, אבל פסוקי "בית יעקב" אומרים³².

----- מקורות וציונים -----

²³ שו"ע סימן תקע"ב סעיף ג'. הגהות מיימוניות פ"א מהל' שופר אות א'.

²⁴ סימן י"ד. מובא בתש"ו מהר"ם מרוטנבורג סימן ה'.

²⁵ רמ"א סי' תקס"ח סעיף ט'.

²⁶ מג"א סימן תקע"ג ס"ק א. מובא במשנ"ב שם ס"ק ז'.

²⁷ עצי חיים או"ח סי' כ"ז. לבושי מרדכי אהע"ז ח"א סי' מ"ט. מבית לוי פרק ל"ח.

²⁸ שו"ע סימן קל"א סעיף ו'.

²⁹ ר"ה ב.

³⁰ הגר"א שם ס"ק י"ג.

³¹ ס' המנהגים לר"י טירנא. כנסה"ג סי' קל"א הגב"י. משנ"ב קל"א ס"ק ל"ה בשם ס' עולת תמיד.

³² מקור אמירת הפסוקים בטור, אבודרהם, סידור אריז"ל, ורק בימים שאין אומרים למנצח ווא"א אין אומרים בית יעקב. מבית לוי פרק ל"ח.

אבל כש"ץ

יב. נהוג שאבל ר"ל, מתפלל לפני העמוד³³.

הליכה לבית עלמין

יג. מותר לצאת לבית עלמין בט"ו בשבט, אבל אין אומרים הזכרת נשמות ותחינות, רק פסוקי תהלים הנהוגים³⁴.

יומא דפגרא

יד. ט"ו בשבט היה כעין יומא דפגרא לתלמידים³⁵.

אוסטרליא, ארגנטינא

טו. ט"ו בשבט הוא ראש השנה לאילנות בכל הארצות, אפילו באותם מקומות שזמן הגשם הוא לאחר הפסח כמו: אוסטרליה, ארגנטינה, וכדומה, שבעיקר נגררים אחרי ארץ ישראל³⁶.

אכילת פירות

טז. נוהגים להרבות באכילת מיני פירות של אילנות בט"ו בשבט נוהגים האשכנזים להרבות בו במיני פירות של אילנות לכבוד שמו של יום³⁷.

----- מקורות וציטוטים -----

³³ ביאור הלכה סימן קל"ב, בימים שאין אומרים תחנון ואומרים למנצח, אבל מתפלל לפני העמוד. מבית לוי פרק ל"ח.

³⁴ גשר החיים פ' כ"ט סימן ו'. מבית לוי פרק ל"ח.

³⁵ יון מצולה. מנהגים ק"ק וורמיישא ע' רמ"ט. מועד לכל חי סי' ל'.

³⁶ הר צבי ח"ב או"ח סי' כ"ט.

³⁷ ס' עיבור שנים לרבי ישכר בן סוסאן. 'המחזור הגדול' המנהג לרבי בנימין הלוי אשכנזי רב קהילות אשכנזים בסלוניקי. כנסת הגדולה סי' קל"א הגב"י, מביאו מס' תיקון יששכר דף ע"ב. המגן אברהם סי' קל"א ס"ט ט"ז. מובא באליה רבה שם ס"ק י"ד. פרי חדש ס"ק ו'.

ובס' שבט מוסר³⁸ כתב: בני הוי זהיר לברך על הפירות בחמשה עשר בשבט, שמנהג ותיקין הוא.

טעם לאכילת פירות

זו. כמה טעמים נאמרו לאכילת פירות בט"ו בשבט:

א. כדי שיזכרו שהיום ר"ה לאילנות ויתפללו עליהם שיתברכו הפירות³⁹.

ב. כתיב, שבטי י' עדות לישראל להודות לשם ה', היינו כי י"ה שבט (ט"ו בשבט) נועד לישראל להודות לשם ד' בברכה⁴⁰.

ג. על ידי ההנאה מבריאת הקב"ה ושבח וקילוס יגיע מזה תענוג לד' כדכתיב כל פעל ד' למענהו. ובט"ו בשבט שעולה השרף באילנות, המנהג לאכול פירות לשבח ולקלס לד' על העבר וגם על התחדשות הכוח והשרף באילנות וכו'⁴¹.

סוגי פירות

יח. מנהג לאכול סוגי פירות מפורש גם על פי הירושלמי⁴²: רבי חזקיה ר' כהן בשם רב, עתיד אדם ליתן דין וחשבון על כל מה שראת עיניו ולא אכל. ר' אליעזר חשש להדא שמועתא ומצמיח ליה פריטין, ואכיל בהון מכל מילה חדא בשתא (אולי רמז לט"ו בשבט).

בפני משה מבאר: משום שאינו נותן לבו לחזור אחריהם לברך להודות השם ב"ה שברא מינים אלו להחיות בהם בני אדם, וכמו שאינו נחשב בעיניו טובתו יתעלה ב"ה. ובס' פרי עץ הדר (גרפס ליורנו תר"ל) נתן רמז לענין.

ל' מינים. ט"ו. י"ג. י"ב.

----- מקורות וציטוטים -----

³⁸ פרק ט"ו אות ק"ט.

³⁹ אדני פז דף י"א ע"ד.

⁴⁰ תולדות יצחק

⁴¹ תורת אמת. לובלין

⁴² סוף מס' קידושין

יט. יש נוהגים לאכול שלושים מיני פירות⁴³.
יש נוהגים לאכול ט"ז מיני פירות⁴⁴, ויש הנוהגים לומר אחד מט"ז פרקי "שיר המעלות" בין פרי לפרי⁴⁵. ויש נוהגין לאכול ז' מיני פירות שנשתבחה בהם ארץ ישראל⁴⁶ (וראה עוד בב"ח סי' ר"ח: דקדושת הארץ הנשפעת מקדושת הארץ העליונה היא נשפעת גם בפירותיה שיונקים מקדושת השכינה השוכנת בקרב הארץ וכו' ולכן הנוסח בברכה ונאכל מפריה ונשבע מטובה ונברכך עליה בקדושה ובטהרה, כי באכילת פירותיה אנו ניזונים מקדושת השכינה ומטהרתה ונשבע מטובתה).
יש נוהגים לאכול י"ג מיני פירות כמספר "אחד"⁴⁷. ועכ"פ לא יחסרו מי"ב מינים⁴⁸ (בתוס' חיים על חיי אדם, שזה נגד י"ב צירופי הוי').

ביום או בלילה

כ. יש נוהגים לאכול פירות ט"ו בשבט ביום הט"ו⁴⁹, ויש שנהגו לאכול הפירות בלילה⁵⁰.

אכילת אתרוג

כא. כתב רבי יצחק פלאג'י שעושין האתרוג רוקח מרקחת אחר החג בכדי להעלותו על השולחן (ליל) ט"ו בשבט בכלל הפירות⁵¹.

סגולה

----- מקורות וציטוטים -----

43 רבי חיים ויטאל. חמדה"י ח"ב שובבים פ"ג.
44 מאמר המנהגים מהר"ם האגוזי משם האר".
45 מועד לכל חי סי' ל' ס"ק ז'.
46 מל"ח שם ס"ק ח.
47 מנכד הישמח משה, קו' כרם שלמה
48 ס' אבן ישראל עמ' כ"ח.
49 אבן ישראל שער ה'
50 יפה ללב ח"ב אות ט"ו. מועד לכל חי סי' ל' ס"ק ז'
51 יפה ללב ח"ב אות ט"ו. ס' תרס"ד אות ט"ו. בן איש חי פ' ראה אות י"א. משמרת שלום סי' מ"ד ס"ק ב'. כפה"ח שם ס"ק ס'. דרכי חיים ושלוש אות תת"א. מנהג בעלז. ליקוטי מהרי"ח ח"ג ע' קט"ו:

כב. בספה"ק נכתב בענין וסגולה מיוחדת באכילת אתרוג:

- א. מי שאוכל אתרוג יזכה להשלים שנתו⁵².
- ב. סגולת אכילת אתרוג להשפיע כח בפרי העץ ולזכות לאתרוג נאה.⁵³
- ג. אתרוג בט"ו בשבט הוא סגולה לרפואה⁵⁴.
- ד. סגולה למעוברת שתלד בנקל ולמקשה לילד שתלד בריווח⁵⁵.

ברכת אתרוג

כג. ברכת האתרוג הוא בורא פרי העץ. גם אחרי בישול וריקוח מפני שזהו דרך הכנתו לאכילה⁵⁶.

ברכת שהחיינו באתרוג

כד. אין מברכין ברכת שהחיינו על אכילת אתרוג בט"ו בשבט, מפני כמה טעמים:

- א. פרי שאינו מתחדש משנה לשנה, אפילו אם יש ימים רבים שלא אכל ממנו אינו מברך שהחיינו. ואתרוג הרי דר באילנו משנה לשנה⁵⁷.
- ב. מפני שכבר ברכו שהחיינו בעת נטילת ד' מינים בסוכות, לכן אין לברך שוב באכילה. שהרי עיקר ברכת שהחיינו על פרי חדש הינו בשעה שרואהו לראשונה⁵⁸.
- ג. אין שמחה בלבו של אדם על הראיה או אכילה רק אחרי שנעשה בו תיקון גדול בתערובת מינים שונים⁵⁹.

----- מקורות וציונים -----

⁵² אהל ישכר ע' ק"כ משם היהודי הק' מפשיסחא.

⁵³ עוללות אפרים

⁵⁴ מדרש ויקרא ל"ז ב'. זרע קודש.

⁵⁵ אורחות חיים, ספינקא, סי' תרפ"ד סעיף ד' אות ח'.

⁵⁶ ט"ז סי' ר"ה ס"ק ג'. תשו' חתם סופר או"ח סי' ר"ז. לחם הפנים סי' נ"ב סעיף י"ב בשם מהר"ם אש. תשו' לבושי מרדכי תנינא סי' מ"ד. כפה"ח סימן ר"ב ס"ק נ"ה. אבל המו"ק סי' ר"ה כתב שמברכין על מרקחת האתרוג שהכל.

⁵⁷ שו"ע סי' רכ"ה סעיף ו'. משנ"ב שם ס"ק ט"ז. ובתשו' שער אפרים סי' ל"ה.

⁵⁸ עירובין מ: רש"י, שו"ע סי' רכ"ה ס"ג. (לקט יושר ע' 149). תשו' מהר"י אשכנזי או"ח סי' ט'. בן איש חי פ' ראה אות י"א. האלף לך שלמה או"ח סי' צ"ב. הכתב סופר או"ח סי' כ"ג דחה סברא זו מפני ששהחיינו קאי על המצוה לא על הפרי, וכ"כ פסקי תשובה ח"א סי' צ"ט).

ד. אחרי המיגון- בישול, אין ניכר באתרוג אם הוא חדש או ישן. ולפני המיגון- בישול, לא עומד כלל לאכילה⁶⁰.

תפלה על אתרוג

כה. קבלנו מרבותינו להתפלל בט"ו בשבט על אתרוג כשר יפה ומהודר שיזמין הש"י בעת המצטרך למצוה, כי הנה זה היום אשר עולה השרף באילנות והוא כפי הזכות של כ"א מישראל וכו'. ותפלתו תעשה פירות⁶¹.

מסוגל לישועות

כו. מקובל מצדיקים שבט"ו בשבט הזמן מסוגל להמשיך ישועה להיפקד בזש"ק⁶².

כי האדם עץ השדה⁶³

כז. יש ראשונים שפירשו שהוא לשון בתמיהה, האם עץ השדה הוא כאדם? ובתרגום אונקלוס: ארי לא כאנשא, אילן חקלא. וכ"ה בתרגום יונתן. ברש"י: כי משמש בלשון דילמא, שמא האדם עץ השדה להכנס בתוך המצור מפניך להתייסר ביסורי רעב וצמא כאנשי העיר, למה תשחיתנו. וכ"נ דעת הספורנו.

ומפרשים ראשונים אחרים פירשו שהאדם הוא אכן כעץ השדה. האבן עזרא כתב: כי חיי בן אדם הוא עץ השדה וכו' לא תשחית עץ פרי שהוא חיים לבן אדם רק מותר שתאכל ממנו ואסור לך להשחיתו. וכ"נ דעת הרמב"ן. וכ"נ בדעת זקנים מבעלי התוס'.

----- ❁ ----- מקורות וציטוטים ----- ❁ -----

59 כתב סופר או"ח סי' כ"ג. בשדי חמד ברכות אס"ד סי' ב' או' ב' משיב על דברי הכ"ס
60 א"א בוטשאטש סי' רכ"ה. ליקוטי מהרי"ט ע' ל"ג הערה י"ח. בדי השולחן סי' ס"ג ס"ק א'
61 בני יששכר מאמרי שבט מאמר ב' אות ב'. בו איש חי לשון חכמים ח"א סי' ל"ו. ילקוט
אוהב ישראל ע' קנ"ו. אבן ישראל שער ה' אות ג'
62 שער יששכר מאמר פרי עץ אות ב'
63 דברים כ' י"ט

בספרים הק' הרבו לבאר את הקשר בין אדם לעץ השדה לגבי עבודת השם והתחדשות ביום ט"ו בשבט.

מהלכות קדימה בברכות

סדר קדימה בברכות הוא, שבעת המינים. דבר שלם. חביב. גדול.

- א. המוציא לחם מן הארץ (אפילו מפת שבולת שועל ושיפון⁶⁴).
- ב. בורא מיני מזונות⁶⁵.
 - א. על מעשה קדרה דחטיין. ב. על מעשה קדרה דשעורים. ג. מעשה קדרה דשבולת שועל ושיפון.
- ג. בורא פרי הגפן (בענין קדימה ליינ ארץ ישראל, י"א שכיון שאומר עליו על הארץ ועל פרי גפנה יש בזה קצת חשיבות. בס' מבית לוי סובר שלא מצינו דין קדימה בזה).
- ד. זיתים. תמרים. ענבים. תאנה. רימון⁶⁶.
- ה. בורא פרי העץ.
- ו. בורא פרי האדמה.
- ז. שהכל נהיה בדברו.
- ח. מקדימים מין שבעה (גם המוקדם בפסוק. שעה"צ שם ס"ק ד') ואפילו הוא חצי פרי, והשאר שלם⁶⁷. ואם שניהם ממין אחד (מז' המינים או שניהם לא ממין ז') מקדים השלם ואפילו אם החצי חביב יותר⁶⁸.
- ט. דין קדימה נהוג רק כאשר רוצה לאכול משניהם, אבל אם אינו רוצה לאכול אלא מין אחד, מברך על מה שרוצה לאכול עתה אע"פ שגם השני מונח לפניו⁶⁹.

----- מקורות וציונים -----

⁶⁴ פמ"ג סימן רי"א. משנ"ב שם ס"ק ל"ה.

⁶⁵ פמ"ג סימן רי"א. משנ"ב שם ס"ק ל"ה.

⁶⁶ שו"ע סימן רי"א סעיף ד'.

⁶⁷ שו"ע סי' רי"א משנ"ב ס"ק ד'.

⁶⁸ מג"א ס"ק א'. משנ"ב ס"ק ד'.

⁶⁹ רמ"א סי' רי"א סעיף ה'.

- י. אין דין קדימה כששני מיני פירות, שניהם חביבים, ואחד מהם ממין שנמשלו ישראל כגון אגוז, תפוח (כתפוח בעצי היער. אל גינת אגוז שה"ש). והכפה"ח⁷⁰ כתב שיש לזה דין קדימה.
- יא. אין דין קדימה לפרי רק מפני שמברכין עליו שהחיינו⁷¹.
- יב. על פרי חדש מברכים ברכת הפרי ולאחר מכן שהחיינו⁷². ויש נוהגין לברך שהחיינו קודם⁷³.

חכמים קובעים הטבע

שמעתי מאדאמו"ר הגה"צ רבי ש.ב. ליברמן בעל ה"בשבילי אורייתא" זצ"ל, ששמע מרבו הגאון האדיר הגה"צ רבי דוד משה הכהן רבינוביץ זצ"ל (ראש ישיבות כתר תורה, חתנו של האדמו"ר מראדומסק זצ"ל), שלמד המשנה בראש השנה: "באחד בשבט ראש השנה לאילן כדברי בית שמאי", ודייק הרי קיימת מחלוקת בית שמאי ובית הלל ומה המשמעות בדברי המשנה שקובעת, "כדברי בית שמאי". בנוסף יש לדקדק, מה בכלל שייכת מחלוקת במציאות (אם ר"ה בא' או ט"ו שבט).

אלא, שאיתא בירושלמי (כתובות פ"א ה"ב), שהטבע מסור ביד החכמים. וזאת באה המשנה ללמדנו שהחכמים הם הקובעים סדרי החדשים והזמנים ולכן נוקטת המשנה דווקא בביטוי זה: באחד בשבט ר"ה לאילן כדברי בית שמאי, ללמדנו שעל פיהם נקבע מתי ראשי שנים ומתי יגדלו האילנות וכו', ואם ההלכה נפסקה כך, אז כך תהיה המציאות.

----- מקורות וציורים -----

⁷⁰ שם ס"ק ז'

⁷¹ שבט הלוי. ואינו נחשב לחביב

⁷² דרך החיים. הלק"ט ח"א סי' רל"ו. חיד"א ביוסף אומץ סי' נ"ו. הגר"א תוס מעשה רב אות כ"א. שדי חמד אס"ד מע' ברכות סי' ב' או' ה'. הגהות חת"ס בשו"ע. תשו אבנ"ז או"ח סי' ת"ג שכן מנהג העולם. כפה"ח ס"ק כ"ד. שבט הלוי

⁷³ פמ"ג סי' רכ"ה. חיי אדם כלל ס"ב ח'. תשו' כתב סופר סי' כ"ה. משנ"ב סי' רכ"ה ס"ק י"א

בשיחה עם האדמו"ר רבי מ. מ. מליובאוויטש זצ"ל (שנת תשכ"ה) אמר
לו אדאמו"ר זצ"ל את הפירוש הנ"ל ששמע מרבו, ואדמו"ר
מליובאוויטש השיב לו, שחותגו נ"ע (אדמו"ר מוהרי"צ) ביאר בדברי המושג
(שבת פ"ו) "שדברו חכמים בהווה", היינו שעל פי דברי חכמים
מתהווים כל הדברים בעולם.

(הקדמה ס' עלת החדש)

תפילה לאתרוג נאה

בט"ו בשבט ראש השנה לאלנות על כן טוב ונכון לומר ביום ט"ו בשבט בשחרית פסוקים
אלו ובקשה זו וידוע הוא שיש קבלה אצל חכמי אשכנז ז"ל שצריך לבקש ביום ט"ו שבט
בפרטות על האתרוג שיזדמן לישראל אתרוג טוב

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים תִּדְשָׂא הָאָרֶץ דְּשָׂא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי
עֵשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ אֲשֶׁר זָרְעוּ בּוֹ עַל הָאָרֶץ וַיְהִי כֵן. וַתּוֹצֵא
הָאָרֶץ דְּשָׂא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ וְעֵץ עֵשֶׂה פְּרִי אֲשֶׁר זָרְעוּ
בּוֹ לְמִינֵהוּ וַיֵּרָא אֱלֹקִים כִּי טוֹב:

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹקֵינוּ וְאֱלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתִּבְרַךְ כָּל
אֵילָנוֹת הָאֶתְרוֹג לְהוֹצִיא פְּרוֹתֵיהֶם בְּעֵתָם וַיּוֹצִיאוּ אֶתְרוֹגִים
טוֹבִים יָפִים וּמְהַדְרִים וּנְקִיִּים מִכָּל מוֹם וְלֹא יַעֲלֶה בָהֶם חֲזוּזִית,
וַיְהִיו שְׁלֵמִים וְלֹא יִהְיֶה בָהֶם שׁוֹם חֶסְרוֹן וְאֶפְלוּ עֲקִיצַת קוֹץ, וַיְהִיו
מְצוּיִים לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל אַחִינוּ בְּכָל מְקוֹם שָׂהֵם, לְקַיֵּם בָּהֶם מִצְוַת
נְטִילָה עִם הַלּוֹלֵב בְּחֹג הַסְּכּוֹת שְׂיָבֵא עֲלֵינוּ לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם

כְּאֲשֶׁר צוֹיַתְנּוּ בְּתוֹרַתְךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדְּךָ יוֹלְקֶחֶתֶם לָכֶם בַּיּוֹם
הַרְאֵשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפּוֹת תְּמָרִים וְעֵנָף עֵץ עָבוֹת וְעֵרְבֵי נָחַל.
וַיְהִי רֵצוֹן מִלִּפְנֵיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתַּעֲזֹרֵנוּ וְתַסְיַעֵנוּ
לְקַיֵּם מִצְוֶה זוֹ שֶׁל נְטִילַת לֹלֵב וְהַדָּס וְעֵרְבֵה וְאַתְרוּג כַּתְּקוּנָה
בְּזִמְנָהּ בַּחֹג הַסְּכּוֹת שֶׁיָּבֵא עֲלֵינוּ לַיָּמִים טוֹבִים וְלְשִׁלּוֹם בְּשִׂמְחָה
וּבְטוֹב לֵב, וְתִזְמִין לָנוּ אֶתְרוּג
יָפֶה וּמְהֻדָּר וְשִׁלֵּם וְכָשֶׁר כְּהִלְכְתּוֹ:

וַיְהִי רֵצוֹן מִלִּפְנֵי ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתִּבְרַךְ כָּל מִינֵי
הָאֵילָנוֹת וַיּוֹצִיאוּ פְרוֹתֵיהֶם בְּרַבּוּי שְׂמָנִים וְטוֹבִים, וְתִבְרַךְ כָּל
הַגִּפְנִים שֶׁיּוֹצִיא עֲנָבִים הַרְבֵּה שְׂמָנִים וְטוֹבִים כְּדֵי שִׁיְהִיֶּה הַיַּיִן
הַיּוֹצֵא מֵהֶם מִצּוֹי לְרַב לְכֹל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְקַיֵּם בּוֹ מִצְוֹת קְדוֹשׁ
וּמִצְוֹת הַבְּדֻלָּה בְּשִׁבְתוֹת וּבַיָּמִים טוֹבִים, וַיִּתְקַיֵּם בָּנוּ וּבְכָל יִשְׂרָאֵל
אֲחֵינוּ מִקְרָא שְׂכָתוֹב "לֶךְ אֶכֶל בְּשִׂמְחָה לַחֲמֹד וְשִׂתֵּה
בְּלֵב טוֹב יִינֶךָ כִּי כָּבֵד רָצָה אֱלֹהִים אֶת מַעֲשֶׂיךָ" (קהלת ט ז):

"בְּאֵתִי לִגְנֵי אַחוֹתַי כָּלָה אֶרִיתִי מוֹרֵי עֵם בְּשָׂמִי אֶכְלֵתִי יַעֲרֵי עֵם
דְּבָשִׁי שְׁתִּיתִי יַיִנִי עִם חֲלָבִי, אֶכְלוּ רַעִים שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ
דוֹדִים" (שה"ש, ה א). יְהִי לְרֵצוֹן אֲמֵרֵי פִי וְהַגִּיזוֹן לְבִי לִפְנֵיךָ ה'
צוּרִי וְגוֹאֲלִי:

